

ČMKOS

**[Stanovisko k Návrhům NERV k vyššímu
dlouhodobě udržitelnému ekonomickému růstu]**

31. ledna 2024

Českomoravská konfederace odborových svazů

Shrnutí

Materiál předložený Národní ekonomickou radou vlády (NERV) představuje 37 opatření majících za cíl zabezpečit vyšší dlouhodobě udržitelný ekonomický růst. Navrhovaná opatření směřují zejména do oblastí trhu práce a vzdělávání, částečně také do oblastí bydlení, správy a investic.

Českomoravská konfederace odborových svazů (ČMKOS) má k předloženému materiálu zásadní výhrady, a to jak z pohledu samotného způsobu zpracování materiálu, východisek, které vedly ke zpracování 37 opatření, tak i k samotným navrhovaným opatřením.

Předložený materiál:

- neřeší klíčové problémy české ekonomiky, spočívající v zakořeněnosti levné práce a v pozici závislé ekonomiky v rámci mezinárodní dělby práce; naopak, některé návrhy problém levné práce ještě prohlubují;
- ignoruje téměř zcela vývoj ve světové ekonomice, např. vznikající blokové uspořádání světa, které může mít fatální dopady na exportní orientaci ČR, vývoj v oblasti energií, dopady zelené tranzice na průmyslový sektor v ČR atd.;
- ignoruje nejen sektorovou strukturu české ekonomiky, ale také (a to především) strukturu vlastnickou, kterou nelze při jakýchkoliv úvahách o „modernizaci“ české ekonomiky opomenout;
- nebere v úvahu hloubku a vážnost současné situace, která se odráží i na německé ekonomice, na kterou je česká ekonomika, bohužel, velmi silně navázána.

Hlavní výhrady k jednotlivým opatřením

1. Plošná podpora přílivu zahraniční pracovní síly ignoruje bezpečnostní a sociální rizika, které jsou patrné, v často vyhocené podobě, v řadě zemí EU (Švédsko, Francie, Německo).
2. Místo dovážení další a další pracovní síly je potřeba maximálně podpořit automatizaci, robotizaci a rozvoj umělé inteligence, které podpoří růst produktivity práce.
3. Snížení sociálního nebo zdravotního pojistného u osob s nízkými příjmy přistupuje na logiku švarcsystému.
4. ČMKOS se staví za organický růst mezd a nesouhlasí s tím, aby se nízké mzdy kompenzovaly nástroji pojistných systémů.
5. V ekonomickém systému musí existovat jasný tlak na posílení růstu mezd, které jsou dominantním kanálem zvyšování kupní síly obyvatelstva, a to pomocí:
 - navyšování minimální mzdy v souladu s vývojem mediánové mzdy,
 - provozování a podpory sociálního dialogu na makro- i mikroúrovni,
 - zavedení obdoby německého systému Mitbestimmung, spolu se zapojením zástupců zaměstnanců do dozorčích rad velkých podniků.

ČMKOS výrazně nesouhlasí s návrhem „modernizace“ zákoníku práce, pod nímž se skrývá další oslabení pozice zaměstnanců, kteří jsou již z logiky věci v podstatně slabší pozici než zaměstnavatel.

Tento **obzvláště nebezpečný** návrh sleduje podle nás především jeden cíl, o který jde NERV: prodloužení životnosti modelu levné práce.

Soubor návrhů opatření NERV představuje v řadě ohledů pokus o extenzivní růst (dovoz zahraničních pracovníků); místo důrazu na zvyšování kvality života a životní úrovně pracujících nabízí navýšení nejistoty a prekarizace postavení zaměstnanců; místo řešení problému kvality bydlení pomocí moderních technologií využívajících prefabrikované konstrukce dle MMC navrhuje frapantní snížení standardů bydlení.

I. Úvod – Obecně k materiálu a hlavní výhrady ČMKOS

Materiál NERV předkládá celkem 37 opatření, která mají přispět k dlouhodobě udržitelnému ekonomickému růstu. Není cílem této části rozebírat podrobně všechna opatření, ale spíše se podívat na celkový rámec, národohospodářský kontext ekonomiky ČR a návrhy sepsané NERV v něm interpretovat.

Na začátku uvedme, že materiál se nezaobírá současnými problémy české ekonomiky a nijak je neklasifikuje ani z dlouhodobého ani krátkodobého hlediska. Je otázka, do jaké míry vytržená opatření mohou představovat řešení problémů české ekonomiky, které nejsou ani komplexně analyzovány. Ani opakované snížení ekonomického růstu (naposledy v aktuální makroekonomické predikci Ministerstva financí), ani v minulosti velmi chybné odhady vývoje inflace nejsou důvodem k rozboru toho, v jaké situaci se aktuálně česká ekonomika nachází a zda její současná situace může mít dlouhodobé důsledky.

NERV místo toho hned v úvodu materiálu lakonicky konstatuje, že „Česká ekonomika vesměs vyčerpala své komparativní ekonomické výhody a zdroje dynamického ekonomického růstu.“ Škoda, že tuto část nikterak nerozvádí a nezaobírá se tím, jaký je vlastně model české ekonomiky, jakým způsobem vznikl a proč (!) narazil na meze svého fungování. Je prostě konstatováno, že dosloužil. Česká ekonomická realita se tak vznáší v jakémsi vzduchoprázdnu – bez analýzy toho, kde jsme, máme dojít někde jinam (kam?), chybí vývoj zahraničního prostředí, vývoj technologií. **Návrhy NERV se tak nachází jaksí mimo čas a prostor**, i když je přiznáno, že „jde o opatření, která byla již dlouho diskutována.“ Materiál toho skutečně mnoho nového nepřináší – ani poznatek, proč, když byla opatření tak dlouho „diskutována“, nebyla realizována, a co tomu stálo v cestě.

Protože není nijak rozebrán model české ekonomiky, chybí materiálu (jde vlastně o soupis návrhů) směr, cíle, ke kterým se máme upínat – pokud to ovšem nemá být dlouhodobě udržitelný ekonomický růst, což je tak vágní pojem, že se pod ním dá představit vše a nic. Z čeho bude česká ekonomika růst? Jak se vypořádá se změnami ve světové ekonomice? (Na to návrh, aby se bránila „protekcioniismu“ a francouzským apelům na posílení strategické autonomie, nestačí.)

Jediný rámec, který je v materiálu velmi stručně zmíněn, je „úspěšné hospodaření státu“ – opět nepřekvapí, že téma nespravedlivého daňového mixu zatěžující neúměrně zaměstnance a nízkopříjmové skupiny (přes váhu degresivních daní DPH a spotřební daně) není komplexně uvedeno. Naopak největší problém se zdá být na trhu práce, kde se koncentruje většina opatření, včetně těch nejrazantnějších poškozující práva zaměstnanců.

Přístup NERV propaguje evidence-based přístup (tj. práce s empirickými daty), ale škoda, že v případě trhu práce si s tím nedává moc práce. Neuvádí důvody údajné velké mezery mezi poptávkou a nabídkou na trhu práce, roli nízkých mezd (oproti ekonomickému výkonu), roli pracovních agentur atd. NERV zde přijímá plně hledisko podnikatelů, jejichž jediná konkurenční výhoda spočívá ve velmi levné práci.

Nechybí ani oblíbený evergreen – nedostatečná komunikace, či snad přímo nedostatečně optimistická komunikace. Tento novinářský šlágr vychází z toho, že vláda dělá mnoho věcí skvěle, jen je „neumí komunikovat.“ Sebezpozitivněji komunikovat zásadní problémy české ekonomiky, počínaje absentující funkční strukturální politikou, politikou konvergence, investiční politikou atd. opravdu není snadné, ale ČMKOS se domnívá, že je potřeba konat, nikoliv natírat realitu na růžovo.

ČMKOS se domnívá, že navržená opatření NERV:

- Neřeší klíčové problémy české ekonomiky, spočívající v zakořeněnosti levné práce a v pozici závislé ekonomiky v rámci mezinárodní dělby práce. Naopak, některé návrhy ještě levnou práci

prohlubují, což je dáno i tím, že mzdová konvergence není uvedeným cílem. Některé indikace (např. flexibilita trhu práce) navíc ukazují, že jakýmsi ideálem mají být USA – země s nerovností na úrovni rozvojových zemí, jejíž třídní rozdíly jsou v evropském prostoru neakceptovatelné a vedly by k vážné polarizaci společnosti a poškození sociálního smíru.

- Ignorují téměř zcela vývoj ve světové ekonomice, např. vznikající blokové uspořádání světa, které může mít fatální dopady na exportní orientaci ČR, vývoj v oblasti energií, dopady zelené tranzice na průmyslový sektor v ČR atd. Absentuje podrobnější rozbor vlivu nových technologií na trh práce, zejména AI, místo toho se automaticky počítá s prolongováním určitých tendencí, např. v oblasti trhu práce. Lze se opravdu domnívat, že drahé energie nebudou mít žádný dopad na průmyslovou strukturu české ekonomiky, která se vyznačuje tím, že dokáže masivně „nasávat“ pracovní sílu?
- Ignorují nejen sektorovou strukturu české ekonomiky, ale také (a to především) strukturu vlastnickou, kterou nelze při jakýchkoliv úvahách o „modernizaci“ české ekonomiky opomenout. Jsou to právě rozhodnutí a zájmy zahraničních vlastníků, kteří zásadním způsobem ovlivňují podobu české ekonomiky – počínaje mzdovou úrovní, postavením zaměstnanců, konče využívanými technologiemi a kontinuálním odčerpáváním přidané hodnoty z ČR pryč – ať již ve formě dividend, zneužívání vnitrofiremních cen, nebo přes „kreativní“ vztahy mezi mateřskou a dceřinými firmami.
- Neberou v úvahu hloubku a vážnost současné situace, která se odráží i na německé ekonomice, na kterou je česká ekonomika, bohužel, velmi silně navázána. Protože chybí úvodní analýza, je nutné zopakovat, že se německý model zakládá na a) široké průmyslové bázi se střední až vyšší přidanou hodnotou, b) levných a dostupných energií (rozvoj obnovitelných zdrojů pod dotacemi za stabilizačního zdroje zemního plynu z plynovodu Nord Stream), c) čerpání hodnoty ze závislých ekonomik (i z ČR) k udržení sociálního smíru v Německu, d) globalizaci, tedy volném přístupu na globální trhy. Německý model je kriticky ohrožen kvůli tomu, že všechny uvedené pilíře se rozpadají. Opět ale v materiálu NERV absentuje analýza, jaké konsekvence může rozpad německého modelu mít nejen pro ekonomiku ČR, ale pro celou EU.

Hlavní výhrady

Podpora přílivu zahraniční pracovní síly ignoruje bezpečnostní a sociální rizika, které jsou patrné, v často vyhocené podobě, v řadě zemí EU (Švédsko, Francie, Německo). Místo dovážení další a další pracovní síly (samozřejmě levné, neboť rozpor mezi ekonomickou úrovní a mzdovou úrovní není v materiálu NERV dostatečně reflektován) je potřeba maximálně podpořit automatizaci, robotizaci a rozvoj umělé inteligence, které podpoří růst produktivity práce, než dovážet zahraniční pracovníky. Rozvoj automatizace ovšem nutně narazí na zahraniční vlastníky, kteří do ČR přišli přesně pro to, aby využívali obrovský rozdíl mezi ekonomickou a mzdovou úrovní (a tím zahraniční pracovníky do ekonomiky na dlouho penetrali).

Snížení sociálního a/nebo zdravotního pojistného u osob s nízkými příjmy přistupuje na logiku švarcsystému. Z hlediska stability obou systémů – jak penzijního, tak zdravotního, jsou tyto manipulace velmi nebezpečné, neboť mohou posílit nedostatek zdrojů v systémů, a tím znovu zesílit tlak na jejich (částečnou) privatizaci. **ČMKOS se staví za organický růst mezd** a nesouhlasí s tím, aby se nízké mzdy kompenzovaly nástroji pojistných systémů. Je naopak třeba narovnat pojistné systémy přes posílení zapojení OSVČ (úlevy z důvodu podnikatelského rizika, které tato skupina nese, je nutno omezit na daně, nikoliv na pojistné systémy). Naopak, v ekonomickém systému musí existovat jasný tlak na posílení růstu mezd, které jsou dominantním kanálem zvyšováním kupní síly obyvatelstva, a to pomocí:

- navyšování minimální mzdy v souladu s vývojem mediánové mzdy;
- provozování a podpory sociálního dialogu na makro- i mikroúrovni;
- zavedení obdoby německého systému Mitbestimmung, spolu se zapojením zástupců zaměstnanců do dozorčích rad velkých podniků.

Tato opatření by mohla omezit odčerpávání hodnoty a odliv zisků do zahraničí a vytvořit prostor pro dlouhodobé navyšování mezd.

ČMKOS výrazně nesouhlasí s návrhem „modernizace“ zákoníku práce, pod nímž se skrývá další oslabení pozice zaměstnanců, kteří jsou již z logiky věci v podstatně slabší pozici než zaměstnavatel. Návrh propouštění bez udání důvodu a odstupného se vrací do dob dávno minulých. V kontextu návrhů NERV bychom se ani nedivili tomu, kdyby se objevila zmínka o obnovení „smart dětské práce“.

Propouštění bez udání důvodu otevírá dveře **posílení diskriminace na trhu práce**, vyhazování z politických či dalších důvodů, a celkově nepřijatelně ohrožuje postavení zaměstnance, zvyšuje jeho nejistotu, což by mělo dramatické dopady např. na plánování založení rodiny. Zvýšená míra nejistoty by se velmi pravděpodobně odrazila v oslabení spotřeby domácností, dále by se navýšila tendence ke kumulaci několika pracovních úvazků. Je symptomatické, že NERV uvádí výhody zavedení těchto opatření z pozice zaměstnavatele, ale pozice zaměstnance a dopady změny jeho chování na ekonomiku a společnost jsou ignorovány.

Zátěž přizpůsobení je opět vložena na zaměstnance, jako již je zvykem za posledních třicet let. Je nepochybné, že navýšení nejistoty pro zaměstnance se odrazí v nižších mzdách a celkově dalším snížení sociálních standardů, neboť vyjednávací pozice zaměstnance se dále oslabí. Brát si za vzor v této oblasti USA, zemi proslulou nerovností na úrovni rozvojových zemí (i se všemi politickými dopady), je skutečně vrcholně nevhodné.

Model flexicurity z Dánska je přitom postaven jinak, vyžaduje individuální práci s klientem – uchazečem o práci, propracovaný systém rekvalifikací a celoživotního vzdělávání – nic z toho v ČR není rozvinuto a úřady práce absolutně nemají kapacity k takovému přístupu, neboť již dnes jsou agendou maximálně přetíženy.

Tento návrh považujeme tedy za obzvláště nebezpečný, i když jasně ukazuje, o co v materiálu NERV ve skutečnosti jde: **jde o prodloužení životnosti modelu levné práce** (asi i proto není model nikde definován).

Soubor návrhů opatření NERV představuje v řadě ohledů pokus o extenzivní růst (dovoz zahraničních pracovníků), místo důrazu na zvyšování kvality života a životní úrovně nabízí navýšení nejistoty a prekarizace postavení zaměstnanců, snižování kvality bydlení (místo využití moderních technologií využívající prefabrikované konstrukce dle MMC) má problém bydlení vyřešit frapantní snížení standardů bydlení, ještě s komentářem – aby se lidé mohli rozhodovat (ona to jejich peněženka rozhodne za ně!).

Proč je potřeba zvyšovat kvalifikaci lidí a zaobírat se i těmi, kteří jen dokončí základní školu, když drtivá většina pracovních míst (dlouhodobě kolem 70 %) na ÚP vyžaduje jen základní kvalifikaci? Není problém spíše zde, u toho, co ekonomika generuje?

Velmi varovně působí i adorace Kypru či Lucemburska (zřejmě strategie místo průmyslové země), nemluvě o poznámce o „privatizaci zbývajících státních firem“. Téma zelené tranzice, které může dramaticky změnit celou evropskou ekonomiku (a zčásti se tak již děje, např. deindustrializací v Německu) je optimisticky představeno jako „šance“, ale následující části ukazují, že zde chybí i základní analýzy pro dopady tohoto procesu. Obecnost této klíčové části je v kontrastu s jinými, které často

disponují mikrodětaily. I to činí materiál velmi nevyváženým, protože není jasné, která opatření jsou prioritní, která se vzájemně podmiňují atd.

Je vysoce pravděpodobné, že vláda s materiálem NERV naloží jako se svého druhu „menu“, ze kterého si bude vybírat jednotlivé položky (systém prezentace k tomu přímo vybízí), a že jedno z hlavních témat vlády, povzbuzené rozhodnutím Ústavního soudu, bude oslabit pozici zaměstnanců a tlačit na další pokračování levné práce.

Současně je zřejmé, že návrhy NERV jsou velmi vágní a jsou deklarovány jako rozpočtově neutrální, popř. mají znamenat jen relativně nízké náklady. Opatření jsou „popsána pouze rámcově“, jak materiál uvádí – není proto jasné, jaký bude jejich přínos a zda nakonec skutečně dojde k nastartování hospodářského růstu. Mohou se ve svém důsledku minout s kýženým účinkem a zbydou z nich jen negativní dopady na české domácnosti, např. v důsledku zrušení některých daňových zvýhodnění.

Pro dokreslení celkového kontextu se na materiálu nepodílel žádný zástupce zaměstnanců ani ČMKOS, byť tento materiál a jeho opatření budou mít na tuto skupinu zásadní negativní dopad.

II. K jednotlivým opatřením

TRH PRÁCE

1. SMART ŘÍZENÍ PŘIJÍMÁNÍ PRACOVNÍ SÍLY ZE ZAHRANIČÍ

Opatření navazuje na dlouhodobé kroky zaměstnavatelů, kteří se snaží navýšit kvóty na „dovoz“ zahraničních zaměstnanců – cizinců z tzv. třetích zemí, a to až o 50 000 ročně. Po poměrně složitých jednáních se podařilo ČMKOS v počátku roku 2023 toto plošné navýšení částečně omezit a to na rozšíření kvót pouze o 2 000 míst, přičemž se nejednalo o celkové navýšení, ale přerozdělení neobsazených původních schválených kapacit ze zemí, kde nedošlo k náboru zahraničních pracovníků. Na základě rozhodnutí vlády ČR z podzimu roku 2023 by mělo dojít k dalšímu navýšení této kvóty, a to o cca 20 000 osob. Mělo by se jednat o cizince např. z Filipín, Indie a dalších zemí.

Je potřebné si také uvědomit, že od konce února 2022 až po současnou dobu, kdy týdně do ČR přichází cca 2 500 osob z Ukrajiny, se i na trhu práce postupně projevuje příliv uprchlíků z Ukrajiny v důsledku válečného konfliktu.

V České republice pracuje legálně na různé druhy pracovních oprávnění cca 830 000 zahraničních zaměstnanců. Odhaduje se, že jejich počet je však výrazně vyšší – až 1,2 milionu. Tzn. přibližně 20 % celkového počtu ekonomicky aktivních obyvatel. Současně v rámci hlášení volných pracovních míst jsou ze 70 % ze strany zaměstnavatelů požadována volná místa s nízkou kvalifikací (vzdělání základní nebo bez dokončeného vzdělání) a zároveň se jedná o volná místa vhodná pro cizince z tzv. třetích zemí. Je tedy evidentní, že je požadována levná pracovní síla ze zahraničí, čímž mimo jiné nedochází ani k zrychlení dynamiky zavádění technologických změn v kontextu průmyslu 4.0.

ČMKOS opakovaně vyzývá k obezřetnosti při náboru zahraniční pracovní síly s ohledem na méně příznivou ekonomickou situaci, možnému ohrožení bezpečnosti, nutnosti připravit podpůrné programy pro začlenění zejména ukrajinských občanů do společnosti apod.

Opatření vedoucí ke zrychlení náboru pracovní síly ze zahraničí nebo možnost výpovědi bez udání důvodu nepovedou ke zpružnění trhu práce. Trh práce je závislý na ekonomice, jejíž dosavadní trend spojený s vazbou na zejména nízkokvalifikovanou a levnou práci je „vyčerpán“. Bez změn v oblasti hospodářské politiky nedojde k výraznému oživení na trhu práce.

Současně je nutné konstatovat, že v tuto chvíli chybí jakákoliv cost-benefit analýza zapojení cizinců na trhu práce. Je poměrně překvapivé, že zpracovatel v odůvodnění uvádí, že aktivizovat domácí pracovní sílu může částečně „zvýšení mezd a platů“ (s tímto lze souhlasit), nicméně hlavní kroky vidí v zjednodušení získání pracovní síly ze zahraničí. Obáváme se, že tyto kroky se navzájem oslabují, resp. působí protichůdně, neboť zahraniční pracovní síla je najímána s cílem snížit mzdové náklady, což zpětně zpomaluje mzdový růst.

2. ZVÝŠENÍ PODÍLU ZAHRANIČNÍCH STUDENTŮ PRO VYROVNÁNÍ DEMOGRAFICKÉHO POKLESU, ZAJIŠTĚNÍ KVALIFIKOVANÉ PRACOVNÍ SÍLY A TRANSFORMACE EKONOMIKY

Není zřejmé, co je skutečnou motivací návrhu, aby třetina studentů byla zahraničních. Pro srovnání, USA má mezi studenty 5 % cizinců, Velká Británie jako jediná „English-speaking“ v Evropě 22 %, Francie 13 % a Německo 11 %.

Česká republika teď se svými 18 % cizinců na VŠ s ohledem na velmi obtížný a „nesvětový“ jazyk studia trhá rekordy. I Maďarsko se svým zdvojnásobením zahraničních studentů za 10 let je pod Českou republikou. Současně v Maďarsku se sice za posledních 10 let počet cizinců na VŠ zdvojnásobil, ale zároveň o 25 % klesl počet studujících Maďarů a zdvojnásobil se počet Maďarů, kteří odchází studovat do Rakouska a jiných zemí. Je tedy cílem, abychom snížili počet vzdělaných mladých lidí nebo je motivovali k odchodu za studiem do zahraničí?

3. ZDRAVOTNÍ PREVENCE

Opatření směřuje na podporu prevence, ale podmínkou prevence je dostupná zdravotní péče. V současné době se Česká republika potýká s nedostatkem zubních lékařů, problémy jsou se zubní pohotovostí, ale i s dětskými ordinacemi. Pediatři již nechtějí přijímat nové pacienty, je problém např. i v Praze po narození dítěte sehnat dětského lékaře, který novorozence přijme do péče. Preventivní péče může být poskytována jen s dostupnou péčí (cenově – zejména v případě dentální péče – i místně). Problémy představuje i stárnutí lékařů, odchod mladých lékařů do zahraničí za lepšími pracovními i mzdovými podmínkami nebo náročný systém atestací.

Není vhodné řešení převést nemocenské pojištění na zdravotní pojišťovny. Tento návrh byl již zhruba před 20 lety široce diskutován, nakonec se od něho ustoupilo. Tehdy byl systém nemocenského pojištění vysoce přebytkový, a tedy i lákavý pro pojišťovny. Zdravotní pojišťovny však mají podstatně vyšší provozní náklady než ČSSZ, převod by byl tedy neekonomický, a to zejména z pohledu státního rozpočtu. Navíc z nemocenského pojištění se vyplácí i jiné dávky než jen nemocenská, např. peněžité pomoci v mateřství, otcovské atd., které nemá přímou vazbu na zdravotní stav či poskytnutí zdravotní péče, resp. jen po velmi omezenou dobu. Navíc většina zdravotních pojišťoven je privátní, což by situaci jen komplikovalo. Kdo by vyplácel dávky při zániku pojišťovny, resp. její platební neschopnosti? Přejechod nároků a povinností na VZP by mj. znamenalo nepřiměřenou časovou ztrátu při výplatě dávek. ČSSZ poskytuje nemocenské dávky bezprostředně, nemocní nemohou čekat na výplatu nemocenského např. 3 měsíce, jsou na dávce existenčně závislí.

4. SNÍŽENÍ ROZSAHU A MÍRY CERTIFIKACE PROFESÍ

Dle zpracovatele „Česká republika vykazuje v mezinárodním srovnání vysokou míru certifikace profesí. Tzn., že vykonávání velkého počtu profesí s velkým podílem na celkové zaměstnanosti vyžaduje neúměrně vysoko nastavené formální požadavky dané buď formální úrovní vzdělání, oborem vzdělání nebo jinou formou certifikace. Jde o výsledek přirozené snahy profesních organizací ve jménu zajištění kvality výrobků a služeb omezovat konkurenci omezováním vstupu většího počtu lidí do profese.“

Obáváme se, že sice samotné provedení „auditu“ by sice bylo možné považovat za vhodné, jeho výsledek však dle zdůvodnění evidentně povede ke snížení kvalifikace, a i ceny práce v některých profesích. Současně lze očekávat, že i s ohledem na opatření směřující k vyššímu nábory pracovní síly ze zahraničí, může docházet k situacím, že na dnes kvalifikované profese budou nájímáni zahraniční zaměstnanci bez potřebné kompetence.

Jsou-li některými profesemi myšleny např. profese jež vykonávají státní úředníci, pak je důležité si uvědomit, že požadavky na vzdělání státních úředníků jsou kladeny většinou přímo ze zákona s cílem, aby stát poskytoval kvalitní odbornou službu. Se snížením kvalifikace v rámci některých profesí a tím snížením ceny práce není možné z pohledu ČMKOS souhlasit.

5.–6. REDUKCE POČTU LIDÍ V PŘEDLUŽENÍ A SOUVISEJÍCÍ ŠEDÉ EKONOMIKY DÁVKOVÝ A SOCIÁLNÍ SYSTÉM MOTIVUJÍCÍ K PRÁCI A VYUŽITÍ LIDSKÉHO KAPITÁLU

Opatření směřující k redukci počtu lidí v předlužení nebo v šedé ekonomice ve svém principu lze podpořit, nicméně samotné odůvodnění obsahuje celou řadu nepřesností, resp. chybně vyvozených závěrů. Studie IDEA skutečně poukazovala na problém s relativně vysokými daněmi pro matky po rodičovské dovolené, které snižují motivaci k práci. Problém spočíval dle studie ve slevě na manžela/manželku bez příjmu, kterou nemohl již druhý rodič uplatnit v okamžiku, kdy matka/druhý rodič po skončení rodičovské dovolené má příjmy v jisté výši. Studie poukazovala na to, že v takovém případě neúměrně vzroste zdanění příjmu rodiny. Ale ve skutečnosti v té rodině se stále uplatňovala dvakrát sleva na pojistníka – v době rodičovské dovolené ji uplatňoval pracující rodič na rodiče bez příjmu, aby rodině neklesly z důvodu péče o dítě výrazně příjmy. Po návratu z rodičovské dovolené si tuto slevu na poplatníka již uplatňovala matka sama na sebe. Z pohledu daní se tedy nic nezměnilo. Problém však je zakopán v nízké mzdě, za kterou matka po návratu z rodičovské dovolené pracuje, navíc je umocněn tím, že rodič např. může pracovat jen na částečný úvazek, aby zajistil péči o malé dítě. Je proto potřeba valorizovat mzdu rodiče po dobu rodičovské dovolené, aby po návratu do zaměstnání nepracoval za stejnou mzdu jako před nástupem na mateřskou/rodičovskou, i když mzdy v podniku za tu dobu vzrostly.

Pozitivní vliv také mělo zvýšení slevy na poplatníka na 30 840 Kč, která je vyšší než sleva na manžela bez příjmu (a tedy motivační). Automaticky se tím zvýšila úroveň mzdy, do níž se neplatí žádná daň z příjmu. Při dnešní úrovni slevy je odváděna daň až ze mzdy vyšší než 19 200 Kč měsíčně (u poplatníka bez dalších vyživovaných osob); při předchozí úrovni se jednalo o mzdu ve výši 15 500 Kč měsíčně.

Možnost uplatnit slevu na manžele/manželku bez příjmu je však od ledna 2024 kvůli konsolidačnímu balíčku (i v důsledku závěrů studie IDEA) značně omezena (zůstala zachována pouze pro rodiče s dětmi do 3 let, ostatní, např. pečující o závislé či dlouhodobě nemocné členy rodiny, již o ni přišly). V opatření 7 je navíc navrhováno tuto slevu zcela zrušit, tudíž snížit příjmy rodin s nejmenšími dětmi o 24 840 Kč ročně, případně o 49 680 Kč, je-li rodič ZTP/P.

Body zlomu v přiznávání sociálních dávek – zavedení jakéhokoli limitu příjmu, do něhož je vyplácena dávka, vždy vede k nerovnosti – např. pokud příjem rodiny převyší 3,4násobek životního minima, byt o jednu korunu, rodina přijde o přídavek na dítě na všechny děti. Je to v podstatě demotivující, může vést k využívání práce na černo, snižuje motivaci k získání vyššího příjmu z legální výdělečné činnosti. Řešením je poskytovat základní dávky plošně, bez jakéhokoli limitu příjmu. Příkladem může být přídavek na dítě. Větší nebezpečí nastává, pokud je hranice příjmu stanovena nízko, dávky se pak odebírají chudším

rodinám. Je-li hranice stanovena dostatečně vysoko – u přídatku na dítě by se např. mohlo jednat o výši čtyřnásobku/pětinásobku životního minima – je dávka v relaci k příjmu rodiny již nízká a k demotivaci již nedochází.

Obecně lze s navrženými principy reformy sociálních dávek souhlasit, záleží však na konkrétním způsobu jejich realizace. Nesmí se stát nástrojem k omezení dostupnosti sociálních dávek, a tím vést ke zhoršené sociálně ekonomického postavení rodin s dětmi/domácností.

7. SNIŽME ODVODY Z NÍZKÝCH MEZD A KOMPENZUJEME TO JINÝM ZDANĚNÍM

Záměr snížit odvodové zatížení osobám s nejnižšími příjmy – snížit odvod pojištění, ať sociálního či zdravotního, je obecně velmi nebezpečný a neměli bychom ho podpořit. Následně se za pár let projeví růstem deficitů pojistných systémů a dostaneme se tak do začarovaného kruhu. Veřejné pojistné systémy by měly být finančně vyrovnané, snížení jejich příjmů by muselo být dorovnáno z výběru daní (který je však již dnes nedostatečný – viz zrušení superhrubé mzdy), v opačném případě je nutno snížit jeho výdaje, což se negativně projeví na poskytování péče/služeb/sociálních dávek.

8. SNÍŽENÍ EXTRÉMNĚ VYSOKÉHO POČTU VĚZŇŮ A VYSOKÉ MÍRY RECIDIVY

S navrhovaným opatřením lze souhlasit ve svém principu. Je však popsáno velmi vágně a bude tedy klíčové, jak konkrétně bude realizováno.

9. ZVÝŠENÍ ŠANCÍ NA ÚSPĚŠNĚJŠÍ ŽIVOT DĚTÍ PO OPUŠTĚNÍ DĚTSKÝCH DOMOVŮ

Navrhované opatření ve svém záměru podporovat biologické rodiny jejich rodičovské kompetence, podporu v bydlení, kariérní a finanční poradenství se jeví jako pozitivní krok, nekoresponduje však s opatřeními na modernizaci zákoníku práce, zejména výpovědi bez udání důvodu. Uvedené rodiny zpravidla se ocitají v obtížné ekonomické situaci, přičemž jistota pracovněprávního vztahu (zejména pracovního poměru na dobu neurčitou) jim umožňuje tyto situace překonat. Výpověď bez udání důvodu zejména u této skupinu osob sníží jejich motivaci řešit i např. otázku bydlení, kdy z obavy o ztrátu příjmu nebudou motivováni např. požádat o hypotéku. Současně zůstává samotnou otázkou, jak banky, resp. finanční instituce při poskytování hypoték budou postupovat, kdy dnes si lidé zvyšují svoji bonitu mimo jiné tím, že pracují v pracovním poměru na dobu neurčitou a pokud si plní řádně své pracovní povinnosti, mají jistotu stálého příjmu. Dojde-li k výpovědi bez udání důvodu, tato jistota jednoznačně skončí a oni mohou být pro posouzení např. hypoték méně „důvěryhodní“.

10. MODERNIZACE ZÁKONÍKU PRÁCE JAKO HYBATELE PRACOVNÍHO TRHU

Návrh opatření je vnitřně značně rozporný. NERV vychází z mylné představy, že usnadnění propouštění zaměstnanců zvýší počet zaměstnanců na trhu práce, kde spatřuje hlavní nedostatek v tom, že „firmy nemohou dokončit své zakázky, protože nemají kvalifikované zaměstnance“.

V této souvislosti NERV tvrdí: „Problémoví zaměstnanci nebo zaměstnanci bez výkonu, pokud hrubě neporuší pracovní kázeň, jsou v České republice nepropustitelní.“ Neuvádí však, jakým zázrakem se tito zaměstnanci, pokud budou propuštěni „bez udání důvodu“ stanou „schopnými, produktivními zaměstnanci s vysokým výkonem, o které stojí zaměstnavatel především“, popřípadě, co s nimi NERV hodlá dělat, pokud se takovými zaměstnanci nestanou.

Pro úplnost, v zemích, kde taková možnost existuje (např. často zmiňované Dánsko) náleží propuštěným zaměstnancům výrazně vyšší zabezpečení v nezaměstnanosti než v ČR (až 12 měsíců ve výši předchozího průměrného výdělků) a úřady práce se jim skutečně věnují, pokud jde o zlepšení jejich možnosti uplatnění na trhu práce. Abychom byli obdobně úspěšní, návrhy NERV by nemohly být rozpočtově neutrální, ale bylo by třeba výrazně zvýšit veřejné výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti a podstatně zlepšit klientský servis pro propuštěné zaměstnance, který se dnes v podstatě omezuje na jejich evidenci a výplatu dávek.

Pokud se současně počítá s omezováním počtů úředníků, pak je zřejmé, že návrhy NERV týkající se snadného propouštění zaměstnanců samy o sobě nikam nevedou. Dánsko také při prezentaci svého modelu flexicurity zdůrazňuje, že z jejich modelu nelze převzít izolovaně pouze některé jeho jednotlivé prvky, protože jejich úspěšný systém funguje pouze ve svém komplexu, kam vedle již zmíněné vysoké kvality aktivního působení služeb zaměstnanosti patří i vysoce rozvinutý systém kolektivního vyjednávání na všech jeho úrovních a konsensuální řešení reformních opatření.

NERV uvádí, že „Obtížné propouštění, například i v reakcích na externí šoky, váže zaměstnance v méně produktivních firmách a tím také brzdí rozvoj více produktivních firem, které mají zájem nabírat nové zaměstnance. Tento fakt je jeden z faktorů vedoucích ke snížení produktivity práce firem, a tudíž ke ztrátě konkurenceschopnosti na světových trzích.“ Jen těžko lze předpokládat, že snazší propouštění nažene více produktivním firmám schopné a výkonné zaměstnance méně produktivních firem. Ti mají bez změny zákoníku práce možnost sehnat schopné a výkonné zaměstnance méně produktivních firem nabídkou výrazně lepší mzdy a pracovních podmínek. Konec konců nic nebrání tomu, tím méně pak zákoník práce, aby takto motivovaný zaměstnanec méně výkonné firmy rozvázal s touto firmou pracovní poměr sám a do více výkonné firmy za touto vyšší mzdou odešel.

Návrhy NERVu používají bezobsažné pojmy jako „Modernizace zákoníku práce s ohledem na vyvíjecí se potřeby trhu, jeho pružnost v oblasti náborem nových zaměstnanců, regulace pracovní doby“, aniž by konkrétně, s výjimkou propouštění bez udání důvodu, blíže vysvětlil svoji představu. Pokud navrhuje zavedení principu flexicurity, pak by měl NERV především specifikovat svůj návrh, že „K tomu je nutné adekvátně připravit české služby zaměstnanosti“, zejména o představu jejich personálního zabezpečení nebo zvýšení nákladů na aktivní politiku zaměstnanosti. Jak již bylo uvedeno, v žádném případě není takový záměr realizovatelný v rámci zamýšleného rozpočtově neutrálního pojetí návrhů NERVu či při souběžné realizaci vládního programu úsporných opatření. Zlepšení služeb zaměstnanosti a zvýšení objemu prostředků na aktivní politiku zaměstnanosti ČMKOS dlouhodobě podporuje.

Pasáž „Vysoké náklady s náborem a propouštěním lidí na straně zaměstnavatele tak, jak to řeší momentální zákoník práce, nejsou motivující pro zaměstnavatele. Zaměstnavatelé nechtějí nést riziko pouze na sobě a často se uchylují ke „švarc systému“. Tato regulatorní zátěž není nijak vyvážena v daňové oblasti; naopak, Navíc je známo, že zdanění práce v ČR je jednou z nejvyšších v EU“, je nesrozumitelná z pohledu toho, co se vlastně navrhuje. Jde o zvýšení zdanění OSVČ tak, aby se ztratila atraktivita švarcsystému? Nebo jde o snížení zdanění práce, které má být kompenzováno jinými daňovými příjmy státu, jak naznačuje NERV v jiných částech svého materiálu? Jakými?

ČMKOS rovněž podporuje sociální dialog mezi zástupci zaměstnavatelů a odbory. Ten je v otázce případných změn v oblasti zákoníku práce realizován, i když shodných pohledů na různé podněty je jen málo. V této souvislosti NERV zřejmě nesprávně používá ve svém materiálu pro zaměstnavatelské svazy pojem „zaměstnanecké svazy“. Rozdíl v těchto pojmech by mu měl být zřejmý, stejně tak jako realita, kdy například v nejsilnějším odvětví „automotive“ zaměstnavatelský svaz, který by měl hledat NERVem požadovaný konsensus s odbory a vládou, ani neexistuje!

VZDĚLÁVÁNÍ

11. KOMPLEXNÍ REFORMNÍ KROKY KE ZKVALITNĚNÍ REGIONÁLNÍHO ŠKOLSTVÍ

Návrh opatření směřuje k rychlejšímu naplňování Strategie 2030 v této oblasti. Z pohledu ČMKOS je nutné dále diskutovat samotnou Strategii 2030 a zejména případná opatření, která by ji naplňovala, s tím, že nesmí dojít ke zhoršení situace v regionálním školství, ale naopak měla by přinést pozitivní kroky v této oblasti.

12. ZVÝŠIT ZAMĚSTNANOST RODIČŮ LEPŠÍM SYSTÉM PODPORY RODIN

Zkrátit dobu čerpání rodičovského příspěvku na 3 roky – opatření již bylo realizováno: na děti narozené po 1. 1. 2024 lze čerpat příspěvek pouze do 3 let věku dítěte, pouze na děti narozené před tímto datem lze do 4 let věku. Zavést toto na děti narozené před 1. 1. 2024 je nepřípustná retroaktivita, s níž rodiče dopředu nepočítali. Obecně však s návrhem lze souhlasit, ovšem za podmínky dostatečného počtu míst v předškolních zařízeních, resp. dětských skupin, navíc cenově, místně ale i časově dostupných.

13. ZAJISTIT VŠEOBECNOU DOSTUPNOST ZAŘÍZENÍ PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVY A PÉČE

Opatření směřuje na dobudování kapacit předškolních zařízení tam, kde jich je nedostatek. Problém nedostatku předškolních kapacit je celorepublikový a je jedním z důvodů, proč nedochází k výraznějšímu sladění rodinného a pracovního života rodičů malých dětí. Problém nedostupnosti předškolní výchovy a péče je výraznější i v důsledku války na Ukrajinu, který způsobil, že mnoho rodičů, především matek, s dětmi hledá útočiště v Česku. Není tedy zřejmé, jak bude řešena situace v kontextu opatření na podporu „náboru pracovní síly ze zahraničí“, kdy lze předpokládat, že do České republiky společně se svými rodiči budou dále přicházet i jejich malé děti.

Toto opatření nebude možné realizovat jako rozpočtově neutrální.

14. REDUKCE VYSOKÉHO PODÍLU ODLOŽENÝCH NÁSTUPŮ DO ŠKOL

Možnost pozdějšího nástupu žáků do škol by měla být zachována, zejména z důvodu ochrany jejich zdraví a jejich celkového vývoje. Samotné posouzení nároku na tzv. odklad školní docházky bude vždy

hodně individuální. V principu lze s tímto opatřením souhlasit, není ale zřejmé, jakým způsobem by toto opatření bylo naplněno.

15.–16. ZEFEKTIVNĚNÍ VNITŘNÍHO A VNĚJŠÍHO ŘÍZENÍ NA VEŘEJNÝCH VYSOKÝCH ŠKOLÁCH A MODERNIZACE SYSTÉMU FINANČNÍ PODPORY STUDENTŮ VYSOKÝCH ŠKOL

Navrhované opatření předpokládá vytvoření bezrizikového vratného studentského grantu. Není z návrhu zřejmé, kdo by na grant dosáhl (pravděpodobně sociálně slabí studenti), za jakých podmínek apod. Otázka je i možného jeho splacení v budoucnu, kdy nemusí všichni studenti řádně dostudovat, resp. po ukončení studia mít takový příjem, jež by jim umožňoval splacení takto poskytnutých prostředků. Obáváme se, že v konečném důsledku by je to mohlo přivést do ještě nepříznivější životní situace.

Návrh opatření lze vnímat také jako první krok k vytvoření prostoru pro zavedení školného na VŠ. V toto směru může v budoucnu dojít k situacím, že nadané děti (studenti) z „chudších“ rodin nebudou moci studovat na VŠ, protože si to nebudou moci dovolit.

17. SNÍŽENÍ POČTU LIDÍ S NEDOKONČENÝM VZDĚLÁNÍM

S opatřením je možné souhlasit. Je však formulováno velmi vágně a bude velmi záležet na jeho realizaci. Současně toto opatření nebude možné realizovat jako rozpočtově neutrální.

18. SNÍŽENÍ SYSTÉMOVÝCH BARIÉR UPLATNĚNÍ ŽEN VE VĚDĚ, ŘÍZENÍ A POLITICE

Souhlasíme, že nevyužití potenciálu žen představuje závažný ekonomický problém, protože dnes je již více než 50 % absolventů VŠ (celkově i nově v každém vycházejícím ročníku) ženského pohlaví. Pokud jejich možnosti nevyužijeme, plýtváme obrovským potenciálem ČR, která nemá jiné zdroje než „lidské mozky“. Nejúčinnější opatření na prosazení žen ve veřejném životě jsou finančně a místně dostupné jesle, školky a družiny (ideálně vše bezplatné), dále maximální využívání flexibilního sladování práce a rodiny (home office, částečné úvazky apod.). Toto jsou základní předpoklady zapojení žen do veřejného života. To samé platí pro péči o hendikepované a nemohoucí seniory. O ženách ve středním věku se dokonce mluví jako o tzv. sendvičové generaci, protože pečují o své děti a zároveň se již starají o své stárnoucí rodiče. Z důvodu zatížení pečovatelskými povinnostmi se do veřejného života zapojují jen minimálně.

Opatření je naformulováno tak obecně, že vůbec není patrné, co NERV navrhuje – zda se jedná o kvóty či nástroje na podporu sladování práce a rodiny. Kvóty samy o sobě nemají smysl, zvláště když chybí v bodě 1 zmíněné kroky a pak také, pokud nejsou provázeny intenzivními mentoringovými/vzdělávacími programy.

Upozorňujeme, že se NERV pozastavuje nad rozdíly ve mzdách a důchodech, nicméně tzv. výchovné, které má tzv. gender pension gap vyrovnat, zároveň navrhuje zrušit. Přitom pro generaci současných a budoucích důchodkyň (ve věku 40+) už jiné řešení než bonus za vychované děti, pokud mají odpracováno, na překonání rozdílu v důchodu není možné aplikovat.

19. „SEKTOROVÉ RADY“ JAKO NÁSTROJ K VYŠŠÍ KONKURENCESCHOPNOSTI FIREM

System sektorových rad je ve svém principu velmi dobrým systémem, který však by měl projít důkladnou revizí a nastavení nových kompetencí. ČMKOS podporuje koncept partnerského modelu celoživotního vzdělávání.

SPRÁVA

20. PROCESNÍ AUDITY NA MINISTERSTVECH

ČMKOS již při schvalování návrhu státního rozpočtu na rok 2024 a jeho výhled pro roky následující upozorňovala, že pokud vláda ČR předpokládá snížení počtu zaměstnanců na ministerstvech a jim podřízených organizacích, mělo by dojít nejprve k procesnímu auditu. Výkon řady agend je daný ze zákona a není možné jej nevykonávat nebo jeho výkon omezit. Vláda ČR k procesnímu auditu v rámci ministerstev nepřistoupila, čímž v řadě případů došlo k poddimenzování vykonávaných agend na základě plošného propouštění. Typickým příkladem je Úřad práce ČR. Je tedy otázkou, zda toto opatření bude ze strany vlády realizováno.

21. MONITORING A VYHODNOCOVÁNÍ DOTAČNÍCH TITULŮ A DOTACÍ PRO ÚČELY EFEKTIVNĚJŠÍHO MANAGEMENTU

Lze souhlasit s tezí, že český systém vykazuje vysokou míru veřejného financování formou dotačních titulů a opatření směřující k efektivnímu vyhodnocování tohoto systému a nastavení odpovědnosti je možné podpořit. Nesmí však docházet k ohrožení konkurenceschopnosti českých firem. Toto by mohlo v konečném důsledku vést k propouštění a ztrátě pracovních míst. Je potřebné si uvědomit, že i okolní země EU využívají ve vysoké míře dotační politiky EU.

22. REFORMA DECENTRALIZOVANÉ SAMOSPRÁVY

Toto opatření by mělo být důsledně diskutováno se zástupci samospráv tedy se Svazem měst a obcí a Sdružením místních samospráv. Současně by nemělo znamenat zhoršení dostupnosti veřejných služeb pro občany ČR.

23. RACIONALIZACE STRUKTURY A ČINNOSTI RESORTNÍCH VÝZKUMNÝCH ÚSTAVŮ

ČMKOS již v rámci připomínek k tzv. konsolidačnímu balíčku kritizovala změny navržené v novele zákona o veřejných vědeckých institucích, které povedou k drastickému omezení samosprávy veřejných výzkumných institucí a nepřiměřeně posílí roli jejich zřizovatele. Tyto změny byly přijaty a zřizovatel může proti vůli Rady pracoviště nebo Dozorčí rady mj. odvolat a jmenovat ředitele instituce. Rada pracoviště měla také o právo schvalovat rozpočet instituce a schvalovat její výroční zprávy. Ve své podstatě hrozí do značné míry zpolitizování veřejných výzkumných institucí.

Obávali jsme se, že tyto změny umožní zřizovateli instituci snadno zrušit nebo sloučit s jinou institucí, či z ní vyvést majetek jinam (mnohé veřejné výzkumné instituce přitom spravují majetky obrovské hodnoty – budovy, pozemky, přístroje, práva z duševního vlastnictví – utvářené po dlouhá desetiletí a využívané k výzkumné činnosti i k jejímu spolufinancování). Navrhované opatření mající dopad ve smyslu efektivnějšího využití veřejných prostředků v resortech a eliminaci neefektivit tuto naši obavu jen potvrzuje. V praxi k těmto krokům již dochází. S tímto opatřením není možné souhlasit.

24. ZAVEĎME JEDNO INKASNÍ MÍSTO PRO DANĚ A SOCIÁLNÍ A ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Návrh „Zaveďme Jedno inkasní místo pro příjmy veřejných rozpočtů (JIM), v první řadě nejspíše pro daně a sociální a zdravotní pojištění placené najednou všemi poplatníky včetně zaměstnavatelů, zaměstnanců a podnikatelů.“, je jen stěží realizovatelný.

Je dobře, že si NERV uvědomuje, že je „náročné sjednocení procesů a pravidel pro vyměření, opravy, vymáhání a kontroly v uvedených oblastech“, ale sám nenavrhuje, jak by se dal tento obří úkol vyřešit, aniž by se nezasáhlo do podstaty jednotlivých systémů a nezpůsobily se v nich jen těžko řešitelné problémy. Nejde jen o „jednoduchý výběr všech příjmů státního rozpočtu“, ale zejména o svébytné funkce jednotlivých sociálních systémů, které nelze neuváženě narušit. Proto tento návrh NERV, který postrádá konkrétní představu o jednotlivých krocích takového procesu, ČMKOS odmítá.

Pro upřesnění připomínáme, že projekt zavedení jednoho inkasního místa (JIM) byl již zkoušen před více než 10 lety (2011–2012) a byl v rámci své realizace velmi neúspěšný. Nejedná se tedy o nově opatření, ale určitou snahu navázat na opatření, které však v minulosti z různých důvodů nefungovalo a v podstatě nebylo ani řádně spuštěno.

25. EFEKTIVNĚJŠÍ REGULACE FIREM V SÍŤOVÝCH ODVĚTVÍCH S OMEZENOU KONKURENCÍ

Navrhované opatření je popsáno velmi obecně a není zřejmé, jak bude realizováno a zda bude mít dopad na veřejné finance v počátku jeho zavedení. Doporučujeme k tomuto opatření zpracovat RIA.

26. RADIKÁLNÍ ZKRÁCENÍ POVOLOVACÍCH LHŮT BYDLENÍ

Navrhované opatření cílí na provedení procesního auditu u 20 nejčastější typů povolovacích řízení, přičemž není nikterak specifikováno, o jaká povolovací řízení půjde. Pokud zpracovatel poukazuje na délku stavebního řízení, pak jen připomínáme, že od 1. 7. 2024 je účinný tzv. nový stavební zákon, který právě měl zaručit a měl být tak koncipován, aby zkrátil lhůty v rámci stavebního povolení. Předpokládáme, že v této oblasti již tedy procesní audit proběhl a není tedy zřejmé, proč na něj i v této oblasti zpracovatel poukazuje.

BYDLENÍ

27.–28. ZMĚNY VYBRANÝCH ZÁKONŮ VEDOUcí KE ZRYCHLENÍ INDIVIDUÁLNÍ I KOMERČNÍ VÝSTAVBY ODŮVODNĚNÍ SROVNÁNÍ NOREM VE VÝSTAVBĚ NA ÚROVEŇ ZÁPADNÍCH ZEMÍ A PONECHÁNÍ VĚTŠÍ ODPOVĚDNOSTI LIDEM

Navrhovaná opatření mají za cíl urychlení procesů výstavby a zjednodušení norem, resp. jejich přiblížení „na západ“.

Samotný návrh zasahuje do celé řady právních předpisů a norem, které budou mít dopad např. na oblast životního prostředí, trhu práce jako takového nebo i do oblastí bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a dalších oblastí. Důsledkem těchto změn může dojít k určité deregulaci a jsme přesvědčeni, že není možné „zkopírovat“ v rámci našeho prostředí normy, které jsou účinné v Rakousku nebo Německu. Z pohledu ČMKOS by měla být provedena analýza možných dopadů a navrhované změny prodiskutovány se zainteresovanými subjekty.

INVESTICE

29. PODPOŘME VYUŽITÍ > 360 MILIARD KČ LEŽÍCÍCH NA ÚČTECH OBCÍ K POTŘEBNÝM INVESTICÍM

Navrhované opatření je potřebné zejména diskutovat se zástupci samospráv, tzn. se Svazem měst a obcí a Sdružením místních samospráv. Současně se však domníváme, že finanční prostředky na účtech obcí mohou být již alokovány na různé činnosti nebo investice, s nimiž samotné obce do budoucna počítají.

30. ZAPOJENÍ KRAJŮ DO FINANCOVÁNÍ INFRASTRUKTURY

Navrhované opatření bude mít dopad do hospodaření jednotlivých krajů. Je tedy velmi důležité, aby zapojení krajů do infrastruktury bylo důsledně prodiskutováno a dojednáno zejména s Asociací krajů ČR.

31. PRODUKTIVNĚJŠÍ VYUŽITÍ PROSTŘEDKŮ VE 3. DŮCHODOVÉM PILÍŘI

Návrh NERV na omezení státní podpory transformovaných fondů nepovede k otevření větší části III. pilíře investicím s vyšší přidanou hodnotou (tu zatím fondy v doplňkovém penzijním spoření s méně konzervativními strategiemi neprokázaly – dnes se snaží umazat ztráty z „inflační krize“), ale naopak k ukončení větších počtů tzv. starých smluv o penzijním připojištění se státním příspěvkem, a tedy i k výraznému poklesu objemu prostředků ve III. pilíři. Státní podpora je totiž to jediné, co činilo transformované fondy atraktivními pro účastníky, kteří si nemohou dovolit investiční neúspěch. Pozvolna

končící vysoce inflační prostředí to těmto účastníkům víc než jasně potvrdilo – slibům světlých zítřků při větším riziku tito účastníci již neuvěří. Proto ČMKOS navrhaná opatření nepodporuje.

32. KAPITÁLOVÝ TRH

Problémy domácího kapitálového trhu, pokud jde o nabídku i poptávku, nevyřeší revize penzijního systému, kterou navrhuje NERV v bodě 32 s odkazem na bod 31. Hovoří-li se v bodě 32 o švédském třípilířovém modelu, není zřejmé, zda má NERV na mysli též revizi prvního důchodového pilíře a zavedení NDC – tj. pomyslných důchodových účtů, nebo „jen“ obnovení důchodového spoření (II. pilíř) ve švédské racionálnější podobě než byla zvolena před 10 lety v České republice, či dokonce zavedení odvětvových zaměstnaneckých penzijních systémů. Proto ČMKOS toto navrhané opatření nepodporuje.

Není zřejmé, proč NERV nevzal na vědomí, že účet dlouhodobých investic již byl v ČR zaveden, a hovoří o pokročilé fázi legislativního procesu. Návrh „vyhodnotit jeho přínosy a náklady pro veřejné rozpočty, které dnes nejsou jasné“ je minimálně o několik let předčasný.

ČMKOS nesouhlasí se záměrem privatizovat zbývající státní firmy, neobratně skrývaným za slovem „vhodných“. Připomíná v této souvislosti zejména zcela opačný směr vládního (?) návrhu na zestátnění ČEZ.

33. USNADNIT FIRMÁM S VLASTNÍMI INVESTICEMI DO VAV DAŇOVÉ ODPOČTY A TÍM JE MOTIVOVAT K VYŠŠÍ KONKURENCESCHOPNOSTI

Navrhané opatření má za cíl usnadnit proces daňových odpočtů pro firmy, jež investují do oblasti vědy a výzkumu. Toto opatření je definováno velmi vágně a je v určitém rozporu s opatřením č. 23, v rámci něhož lze předpokládat zásadní negativní změny v oblasti vědy a výzkumu – zejména v oblasti výzkumných ústavů.

34. URYCHLENÍ INVESTIC NA DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURU CESTOU PPP

Upozorňujeme, že aby PPP projekt mohl být z hlediska vládních účtů považován za mimobilanční, a tedy nemusel být započítáván do veřejného dluhu, musí být národním statistickým úřadem v souladu s účetními principy ESA 2010 otestováno, v jakém rozsahu jsou v průběhu výstavby a následného provozování příslušné infrastruktury přenesena rizika na soukromého partnera, včetně rozumné míry vlastního kapitálu v projektové společnosti. Kapitalizace pod deset procent bývá mezinárodně označována za „thin-equity structure“ a zvyšuje riziko, že v případě potíží, jež u složitých a dlouhodobých projektů mohou nastat, partner od realizace odstoupí.

Pokud partner nepřebírá jím ovlivnitelná rizika v dostatečném rozsahu, například kvůli vládou garantovaným půjčkám či zárukám za soukromé úvěry nebo projektové dluhopisy, projekt testem podle ESA 2010 neprojde, zůstane na rozvaze státu a vstupuje do veřejného dluhu.

V rámci tohoto opatření tak mohou nastat výrazné dopady do veřejných rozpočtů.

35. ZLEPŠENÍ PŘIPRAVENOSTI STÁTU NA ZELENOU EKONOMIKU

ČMKOS dlouhodobě upozorňuje na skutečnost, že zelená ekonomika bude mít zásadní dopady na zaměstnance a jejich rodiny, které nejsou nikterak kvantifikovány. Obdobně nejsou připravovány opatření na podporu zaměstnanosti. Pokud tedy zpracovatel navrhuje využití finančních prostředků, měl by mezi navrhované směry zacílení finančních prostředků zařadit i oblast podpory zaměstnanosti.

36. POSTAVIT SE PROTI SNAHÁM PROSAZOVAT EKONOMICKÝ PROTEKCIONISMUS SKRZE STRUKTURY EU

Navrhované opatření směřující proti snahám prosazovat ekonomický protekcionismus skrze struktury Evropské unie EU a prosazovat je v Bruselu tak, aby zajistily české ekonomice možnosti importovat nové technologie jako zdroj inovací, a zároveň udržet exportní potenciál zboží, služeb i know-how na globálním trhu, je ve svém principu jistě vhodné, ale sami zpracovatelé sledují trend pokračování ekonomiky založené na tzv. levné práci. Je tedy otázkou, zda přístup k moderním technologiím bude dostatečně využíván. Z pohledu ČMKOS jsme toho názoru, že pokud bude pokračovat výše uvedený trend a budou přijímána opatření na podporu zahraniční zaměstnanosti, využití moderních technologií bude v rámci firem minimální, neboť k tomu nebudou ničím motivováni.

37. OPTIMALIZACE MOŽNOSTÍ VYUŽÍVÁNÍ FINANCOVÁNÍ EU; ROBUSTNÍ ROLE NÁRODNÍ ROZVOJOVÉ BANKY

ČMKOS dlouhodobě upozorňuje na správné využívání zdrojů z EU. V této souvislosti jsou na jednání pléna RHSD předkládány průběžné zprávy o čerpání fondů EU. ČMKOS nevidí jako opodstatněné vytvoření koordinačního centra pro správu a řízení financování EU jakožto orgánu zajišťujícího funkční synergie mezi programy, monitorujícími jejich výkonnost a plnění indikátorů. Tuto roli by měla zajišťovat vláda ve spolupráci se sociálními partnery např. v rámci pravidelné informace na jednání RHSD.